

2. Постављање циљева и избор материјала

1. Увод

Наставници се стално суочавају са проблемом оправданости: који су разлози мог одабира одређених циљева и тема? Постављање циљева подучавања и избор тема су основне одлуке везане за подучавање. Циљеви не треба да буду само копирани или прилагођени, као ни догматски наметнути. У ствари, требало би да их савесно преиспитате, а избор би требало да се заснива на реалности и оправданости. Након тога, можда чак и заједно са ученицима, требало би да пажљиво одаберете теме и наставне циљеве, своју одлуку треба да размотрите кроз шире контексте, а избор тема да проверите како бисте одредили њихову образовну вредност. Тај задатак је од кључне важности јер постоји безброј могућих наставних тема, а време које имате на располагању за планирање и извођење наставе је ограничено.

Питања која следе требало би да вас усмере и помогну вам у сложеном задатку избора и припреме наставних тема.

2. Задатак и кључна питања о постављању циљева и избору материјала

2.1 Задатак

Доношење одлуке о избору наставних циљева је најважнија од свих одлука у вези са подучавањем. За наставника је битно да повеже наставне циљеве које разматра са условима учења које ученици имају и да их њима прилагоди (види 1. поглавље: Услови учења и подучавања).

Чим циљеви постану конкретнији, треба укључити и аспект садржаја. Наставне циљеве ћете моћи дефинисати тек пошто донесете одлуку о жељеном нивоу напретка ученика у погледу наставних садржаја, односно тек када одаберете теме које ћете укључити у наставу.

У процесу планирања, рад на аспектима садржаја у настави је и захтеван и одузима много времена. На први поглед може се учинити да није потребно уложити много труда, будући да план и програм поставља јасне смернице, а неки наставни медији нуде детаљне предлоге. Главни задатак, међутим, препуштен је вама, наставницима: ви морате бити добро упознати са читавим подручјем знања о коме желите да подучавате; морате га изградити, стећи целовит увид у њега, детаљно га анализирати, критички оценити, промишљено изабрати теме и наставне циљеве, размотрити своју одлуку кроз низ ширих контекста, проверити свој одабир тема како бисте проценили њихову образовну вредност, итд.

Следећа кључна и додатна питања за вашу самопроверу имају за циљ да вас усмеравају и помогну вам у сложеном задатку бирања и припремања наставних тема. Предлажемо да сарађујете са осталим наставницима, а можда и са ученицима.

2.2 Кључна питања

За постављање циљева:

- Које циљеве желим да постигнем?
- Из којих разлога сам одабрао те циљеве?
- Које компетенције ће бити најважније на крају наставне јединице?
- Како одређујем приоритет својих циљева (примарни и секундарни циљеви, евентуално терцијарни)?
- Који су циљеви битни сада – за одељење као целину, за поједине ученике и/или ученице?

- Јесам ли сигуран да циљеви које сам одабрао служе главним интересима и потребама мојих ученика? Да ли моји часови заиста одговарају ономе чиме су заокупљени моји ученици?
- Постоји ли могућност да ученици учествују у дефинисању или одабиру наставних циљева?
- Колико је времена (часова и седмица) намењено постизању циљева?
- Које циљеве би требало да остваре сви ученици у оквиру расположивог времена наставе (минимални или општи стандард ученичког постигнућа)? Који су даљи/проширени циљеви или стандарди?
- Треба ли дефинисати одређене нивое постигнућа и захтева за поједине ученике или, рецимо, за 2-3 групе различитог нивоа (у смислу индивидуалних способности, интерних разлика и интереса ученика)?
- Да ли сам оспособио ученике да са знања пређу на деловање, односно, могу ли са сигурношћу применити стечено знање?
- На шта се усредсређујем у свом подучавању – на когнитивне, личне или друштвене компетенције?
- Да ли имам јасну идеју о краткорочним и дугорочним циљевима који су најважнији за моје одељење, за групе у учењу, за ученике и ученице појединачно?
- Да ли сам јасно и експлицитно изнео циљеве?

За избор тема и материјала:

- Коју тему сам одабрао?
- Који су разлози мог избора?
- Каква је структура моје теме?
- Да ли је мој одабир теме у складу са наставним планом?
- Да ли мене лично интересује одабрана тема; шта ме ту посебно интересује?
- Који су аспекти теме коју сам одабрао занимљиви мојим ученицима?
- На који начин је код ове теме учење у школи повезано са учењем изван школе?
- Постоји ли веза између теме и стварнога живота и средине у којој ученици живе?
- Да ли добро разумем цео предмет, што ми омогућава да одаберем одређену тему? Како се могу боље информисати? Да ли треба да спроведем одређена истраживања или експерименте пре него што почнем да подучавам о тој теми на часу?
- Које наставне материјале имам на располагању за поједине аспекте те теме?
- Да ли при избору материјала користим могућности електронских медија (интернет, електронска пошта, ју-тјуб/филмови итд.)?
- Хоће ли ученици и ученице током наставе имати прилику да примене лично искуство, знање и вештине (на пример, деца која потичу из другачије културне или језичке средине)?
- Да ли ће тема подједнако узимати у обзир специфичне потребе девојчица и дечака?